

Nykyinen risteilyalus Puijo oli 100 vuotta sitten Maaningalla valmistunut höyrylotja Heino. Kuva: SAIMAAN LAIVAMATKAT OY.

Puijo-laivalla halki kansallismaiseman

4.11.2017 14.00

Mikä on Suomen pisin ja kaunein ja kestää 10,5 tuntia? Oikea vastaus on kansallismaisemaksi nimetty Heinäveden laivareitti Savonlinnan ja Kuopion välillä.

TEKSTI JA KUVAT: SAKARI KARTTUNEN

Savonlinnan ja Kuopion välisen 175 kilometriä pitkän päivämatkan tekee kauneimmaksi maisemien kirjo. Runoilijan säkeitä lainatakseni: "Siellä" on siintävät seljät ja salmien suut."

Eli seilataan milloin aavalla ulapalla, milloin parinkymmenen metrin kapeikossa. Ohitetaan vehreitä saaria ja uhmakkaita linnavuoria, viivähdetään neljässä sulkukanavassa ja pusketaan kolmen avokanavan läpi. Sata vuotta vanhan, romanttisen m/s Puijon kunnianarvoiseksi tehtäväksi on uskottu sisävesikulttuurin vaaliminen kyseisellä reitillä. Itse asiassa se on vain osa menneisyyden valtaväylää, joka aikanaan kuljetti ihmisiä ja tavaraa Pohjois-Savon sopukoista Viipuriin ja Pietariin saakka.

Heinäveden reitin kutsuminen Suomen kauneimmaksi ei syrji muiden perinteisten reittien arvoa. Henkilökohtaisten kokemusteni perusteella sanoisin, että Lahti – Jyväskylän Päijänne on jylhin, Hämeenlinna – Tampereen Hopealinja historiallisin ja Tampere – Virtain Runoilijan tie kulturellein.

Astuin laivaan Savonlinnassa heinäkuun lopulla pari päivää ennen Puijon lyhyen, heinäkuun kestävän purjehduskauden päättymistä. Lämpömittari näytti +29 astetta ja aurinko paistoi. Vesillä eivät hyttysset ja paarmat kiusaa. Siinä yksi laivamatkailun lukuisista onnen pipanoista!

Tervetuliaistoivotusten ohessa kippari **Kari Väntinen** muistutti ruokailuajoista ja siitä, että täysin anniskeluoikeuksin varustettu baari on auki koko matkan ajan. Yhteydenpito matkustajiin ei toki loppunut siihen. Kapteeni esitteli tärkeimmät ohitettavat kohteet, kuten **Aino Acktén** huvilan Koukunpolven 270 asteen äkkimutkassa, kanavien korkeuserot ja Suomen suurimman saaren Soisalon, jonka tuntumassa seilataan 7 tunnin ajan. Asiantuntijoita oli matkustajienkin joukossa:

-Tuolla on Putkinotko. Viime talvena hiihdin sinne.

Kyseinen hiihtelijä taisi kuulua paikallisiin. Pitikin kysymäni kipparilta, keitä reitin matkustajat yleisimmin ovat.

- Kotimaanmatkailijoita, merkkipäivien viettäjiä ja Valamon vierailijoita, joilla on Karvion kanavalla bussiyhteys luostariin tai sieltä laivalle. Sitten on lähialueelle saapuneita kesävieraita, joista isännän on helppo päästä eroon järjestämälle heille laivaristeily...

Ulkomaalaisia oli kuluvana kesänä tullut Saksasta, Itävallasta, Sveitsistä, Englannista, Ranskasta, Australiasta, Uudesta-Seelannista, Japanista ja Hongkongista. Osa on jo kaiken nähneitä ja kokeneita maailmanmatkaajia, joille Saimaan vesistö on eksotiikkaa. Ja on sellaisiakin kaukomatkaajia, joiden juuret ovat Suomessa. He ovat tulleet tutustumaa heimonsa ikaikaisiin maisemiin.

Kesä oli kauneimmillaan, mutta vesillä oli väljää. Ennen Oravia Puijo oli ohittanut vain kaksi huvivenettä. Näinkö lyhyt Suomen kesä on myös veneilijöiden mielessä? Oravin laiturissa veneitä tosin oli runsaasti, joukossa pari ökyvenettäkin.

Laivabongareiden iloksi vanhoista höyryhinaajista kunnostettuja kelluvia kesämökkejä oli liikkeellä runsaasti. Ne ovat haluttuja kuvauskohteita, kuten myös museolaivat ja perinteiset Saimaan valkokyljet. Viimeksi mainittuja, risteilyliikenteessä olevia tai yksityisten omaan käyttöönsä kunnostamia, löytyi sekä Savonlinnan satamasta että matkan varrelta mökkilaitureista. Kymmeniin kameroihin tallentuivat hinaajat/museolaivat Turso, Rapid, Salama, Mikko, Hans Nilsen, Hemppa ja Panu. Valkokylkisistä bongattiin Punkaharju, Heinävesi, Savonlinna, Paul Wahl, Johannes, Karjalankoski ja Leppävirta. Etäisyydessä näkyi myös työntöproomu täydessä tukkilastissa.

Perinteisiä, hinaajan vetämiä satojen metrien tukkilauttojakin vielä tapaa, ja sellaiseen törmäsin elokuun lopulla Pihlajavedellä. Saimaa on laivabongarin Eldorado!

Laivoilla syödään perinteisesti hyvin ja hyvää. Päiväreitille osallistuvat nauttivat laivalla lounaan ja päivällisen. Puoliltapäivin A-ravintolassa nautitun lounaan menu oli vihanneskeitto, broileri kookoslimekastikkeessa ja hedelmäsalaatti kermavaahdon kera. Luonnon tarjoamana aperitiivina toimi ulkokannella hankittu raikas ulkoilma, mutta nestemäistäkin oli saatavissa maun mukaan.

Savonlinnasta ja Kuopiosta voi tehdä puolen päivän kanava-, lounas- tai päivällisristeilyn, jolloin meno tai paluu hoidetaan linja-autolla. Kulkuneuvon vaihtopaikkana toimii Kerman kanava. Karvion kanava taas toimii vaihtopisteenä niille, joiden matkaohjelmaan kuuluu käynti Valamon ja mahdollisesti myös Lintulan luostarissa.

Puijo-laivaa työllistävä Saimaan Laivamatkat Oy on satsannut vaihtoehtoihin. Reitti-, kanava- ja luostariristeilyjen lisäksi tarjolla on yhden ja kahden päivän hotelliristeilyjä. Olisi ehkä minunkin kannattanut tutustua varustamon tarjontaan tarkemmin – pidennetty reissu olisi paljastanut pari piirua lisää Etelä-Savon syvintä olemusta.

Mutta eipä unohdeta päivällistä: laivan salaatti, burgundinpata ja köyhät ritarit sekä kiitosterveiset kokille.

Pilpan sulkukanavan tienoot ovat saimaannorpan pohjoisinta elinpiiriä. Kaljuksi ajettu punttisaliäijä kävi siellä esittelemässä Puijon matkustajille yhden nykyajan pahimmista turhakeista eli vesijetin. Laivan aallokossa tosimies hyppyytti meluavaa ja saastuttavaa vekotinta minuuttikaupalla jokamiehen oikeudella. Hopealinjalla kippari kutsui aikanaan näitä leikkiasteelle jämähtäneitä häiriköitä Pyhäjärven perskärpäseksi.

Pilpan korkeuseroksi kippari ilmoitti 80 senttimetriä, seuraava eli Vihovuonne pani 20 senttiä paremmaksi. Kolmihaaraisen Kermankosken saimaannieriät ja -lohjet ovat tehneet koskesta suosituksen urheilukalastuspaikan. Vuolas virta on vaatinut kahden ja puolen metrin sulkuportin.

Maaliikenne Vehmersalmen kapeikossa hoidettiin aikoinaan lossin avulla, nyt paikalla on komea silta.

Museolaiva Mikko oli matkalla teatteriesitykseen, joka kertoi laivan yli sadan vuoden takaisista halkolastimatkoista.

Kermajärven selkä ja myhkyräiset saaret muodostavat yhtenäisen luonnonsuojelualueen. Karvion lähes kaksimetrisen sulun jälkeen alkavat Varisvesi ja reitin kapeimmat väylät. Virta on niin vuolas, että reimarit heiluvat holtittomasti. Suvasvedellä seilataan Saimaan vesistön syvimmän kohdan yli; vettä on kölin alla yli 90 metriä. Jylhän Päijänteen syvin kohta on noin 120 metriä.

Vehmersalmi ei kuulu reitin pysähdyspaikkoihin, mutta koska laiva oli etuajassa, kippari saattoi ilmoittaa, että kiinnitymme laituriin ja matkustajilla on mahdollisuus käydä uimassa kylän mainiolla hiekkarannalla.

Puolenkymmentä matkustajaa, laivan kokki ja toinen kansityöstä kävivätkin pulahtamassa kymmenien kyläläisten joukossa.

Aikataulussa pysyttiin, ja sitten olisikin ollut laulun paikka: "Kallavesj, Kallavesj, järvi, järvi, siinä pesj äet mun paetainj monta kertoo..."

Laulu ei kuitenkaan virinnyt. Ei tainnut olla matkassa kovinkaan monta paikallista, tai sitten spontaani yhteislaulu ja heimotietoisuus ovat kadonnutta luonnonvaraa. Porukkaan tuli kuitenkin eloa keskellä järvenselkää, kun kuului huudahdus: "Puijo näkyy!"

Siellähän se näkötorni siinsi illan autereessa.

Yksi onnistuneen matkan viimeisistä kommenteista on kirjaamisen arvoinen. Hieman ennen Kuopiota tyytyväinen herrasmies laushti:

- Oli niin ihanaa, kun täällä ei ollut karaokea eikä muutakaan pakkomusiikkia.

Tuttavuuteni Puijo-laivaan ei päättynyt Kuopioon. Elokuun lopussa menin Savonlinnan kansainväliselle luontofilmifestivaalille, ja kas: Puijo toimi satamassa kolmipäiväisen tapahtuman ravintolana, tukikohtana ja iltajuhlapaikkana. Festivaalin kaksi- ja puolituntinen päätösrasteily Pihlajavedellä oli enemmän kuin onnistunut, sillä bongasin elämäni ensimmäisen saimaannorpan. Se oli kruunu kesän järvimatkailulle.

Lounaaksi broileria kookoslimekastikkeessa.

Kari Vanttinen on Saimaan sisävesikippari jo neljännessä polvessa.